

This is the full text of the Universal Declaration of Human Rights (UDHR), in one or more languages.

© 1996-2007 The Office of the High Commissioner for Human Rights.

This PDF version prepared by the UDHR in Unicode project, <http://www.unicode.org/udhr>.

Me tɔnun asaria yen adunia nɔɔsiabu

Garin tore

Nde mɛ ba doke mɛ tɔmbu kpuro n bɛɛɛ ka ben asaria nɛrabu sɔɔra tii mɔru ka gem weebu ka sere si na ta tasa anduniaɔ,

Nde mɛ dunia sɔɔ tɔmba n ki bu tɔ nun asaria ka yɛru sariru dooru doke sere ba n ye tusa n dera daa kam ya dabilia ma ya duniagibu daakari seeya. Yen sɔna yɛ tɔnu kanamɔ n kpuro kere yera u wa u n tii mɔ kpa u gere yɛ u bwisika, u tamaa doke kpa u narurabu ka yaaru biru ko,

Nde mɛ yɛ ya kere yera tem mi ba wooda swii bu tɔnum asaria nɔni doke, n wa tirasi yu ku wii deema u ka tii yina yen sɔ ba wii yoru diisiamɔ ka ba wii takaasi mɛ,

Nde mɛ yɛ ya kere yera bu nɔɔsina ka bu bɔɔɔnu dam ke tem baa,

Nde mɛ tire te sɔɔ tem tɔm bɛ ba. Waa ONUN yigberu sɔɔ ba tɔnun asarian tii, win girima ka win bɛɛɛ, tɔn durɔ ka tɔn kurɔn nɛrabu (goo kun goo kere) kpam naane kua. Ma ba yii bu (swaa kpee) ko ne tɔmbun waaru ta koo ka sosi, kpa bu waaru gosia doonɔɔruguru mi tii mɔra kon kpa,

Nde mɛ tem ka tem mɛ mu, yigberu duuwa me ka ONU ba mua bu ko mɛ ba koo ko bu ka tɔnun asaria ka win tii mɔrun tii girima doke,

Yɛ ya kere yera suam tem (tia) mɛ tɔnun asaria ka win tii mɔrun swaa sɔɔ, n wa mɛ ba yii ba ne ba koo ko bu yɛ ko mam mam.

Mennɔ bɔkɔ ge, ga yɔrasia ga nɛ:

me tɔnun asaria yen andunia nɔɔsia bi bu saawa, gaa ni bweseru baatere ka tem baamere mu kasu mu naa, n wa tɔmbu kpuro, sɔm ko yenu ka yigberu kpuro, bɔ n tɔnun asaria nɔɔsia bi bwisika bu asaria girima dokebu ka tii mɔru wuu swaa daasia ka keu sɔɔsibu ka sere bwisi sosibu. Kpa bu ko mɛ ba koo ko n wa kpure kpure ba aweren temɔ, bu girima doke bi ka tii mɔɔ te sua, kpa bu ka sɔm buru ko wuu si su waa yigbe te sɔɔn tɔmbun tii ka tem mɛ ba mɔ min tɔmbu sɔɔ.

Damba 1

Ba tɔmbu kpuro marawa ba tii mɔ, ba nɛ, girima ka saria sɔɔ. Ba ra bwisiku, ba dasabu mɔ, ma n weene ba n waasine merobisuru sɔɔ.

Damba 2

Baawere ko kpi u sariaba ka tii mɔɔ ni ba kpara min baruka digoo kun tuko, bwesera, wasin gɔna, durɔwa, kurɔwa, politikin beragia, n kun mɛ bwisikunu gana.

Yen biru, n n koorɔ bu tem ka tem wunana politiki ka wooda swaa sɔɔ. Kɔ da tem min di tɔnu yarima, mu tii mɔnu mua, mu n muɛ ro.

Damba 3

Tɔnu baawere u waarun saria mɔ ka tii mɔru, ka sere mɛ ba koo wii yina.

Damba 4

Ba n goo yoru muamɔ, bu sere wii dendi. Ba yoru diisiabu ka yoru muaba yina.

Damba 5

Ba n goo takaasi mɛ, ba n ma goo nɔni swaaru sɔɔsinɔ, bu sere goo nuku kɔsuru, ka sanani ka ma sere yɛ n n weene bu tɔn wundeko ni kuaa siimaa ko.

Damba 6

Baawere asaria mɔ yan kpuro bu wii tuburi u n siribun tɔnu.

Damba 7

Tɔmbu kpuro ba nɛwa woodan bera (swaa sɔɔ) n maa weene tii yina bi ba ko ka be yina, bun saa tia bu ku goo suu wuna, n da ma ba saria ye sara, bu ka wa bu be taki di ka bu be nɔɔ kuuri be kpuro wooda

ya ko be ganɛ.

Damba 8

Tɔnu baawere u saria mɔ̀ ù win tem siru ye feagiru faaba kana ma ba wi toraa swɛɛ yi sɔ̀ wooda ya wi nɔ̀ ka.

Damba 9

N ñ korɔ̀ bu tɔnu yɔ̀rasia, bu wii nua n kun mɛ bu wii tem yara.

Damba 10

Tɔnu baawere u saria mɔ̀, naa nɛbu wɔ̀lluyee, ù win mem gere bu nɔ̀ dee dee samaan nɔ̀ni, kpa siri yeru te ta ñ gɔ̀nnu ka yaa murenamɔ̀, tu wunana ù n gem mɔ̀, yè n win baa ka win tirasi, tora te ba ma wi waasi tà ñ gem, sirikobu bu asaria ko.

Damba 11

1. Tɔnu wi ba toraru waasi, ma ba ñ gina ten see da nɔ̀ma tura, yen yero kun gina gɛɛ mɔ̀. Bà n koo wi siria n saria mɔ̀ u goo kasu wi u koo ka wii yina.
2. N ñ weene bu tɔnu taare we yèn sɔ̀ u gaanu kua n kun mɛ yèn sɔ̀ u gaanu duari ni nu ñ waa toraru ka asarian swaa sɔ̀, saname u ni kua Yen biru, n ñ weene bu yero taare we ya n kpaaru kere nde yè ba ko raa wii we saa ye u tora.

Damba 12

Tɔnun waarun gari, win yenu win nɔ̀sina ka win berusebu ya ñ goo wa. Mena maa n ñ weene bu tɔnu bɛɛɛɛ biasia kam sɔ̀. N weene asaria yu ka tɔnu yina ka kookoo si sa sia mi.

Damba 13

1. Tɔnu baawere u saria mɔ̀ ù da mi u ki, kpa ù win yenu bani win temɔ̀.
2. Tɔnu baawere u saria mɔ̀ ù tem gam n di see, ka da win tin tem, u koo ma kpi ù wure ù wuraa mi.

Damba 14

1. Bà n tɔnu takaasi mɔ̀, u saria mɔ̀ ù waayeru kasu tem gam gia, kpa ù tem min baruka di.
2. Ba ñ kpɛ bu asaria ye gbiisia ma ba seeda kua ba wa mà u torawa. N ñ maa koorɔ̀ bu asaria ye gbiisia ma win kookoosu kun saa dee dee n de mɛ yigbɛ baka te ONU ya yii.

Damba 15

1. Tɔnu baawaren sariawa u n saa tem gam tɔnu.
2. Ba ñ goo yinarimɔ̀ u n saa tem gam tɔnu, bu sere wii yinari ù tem sweyna.

Damba 16

1. Saa tɔnu saa gaa tura, ba ñ bweseru garu, tem gam tɔndu, gusu nɔ̀ saaru garu suu wune, tɔn kurɔ̀ ka tɔn durɔ̀ ba saria mɔ̀ bu suana kpa bu bibu ma. Ben saria ya nɛ wa suanaan swaa sɔ̀.
2. Be ba ki bu suana sere bu gina nɔ̀sina n kun tirasi.
3. Sa seewa sa tɔnun bweseru deemawa tem mi, bwese tera ta gbiiya n ma weene bu ka tɛ̀ yina.

Damba 17

1. Baawere, a, wi turowaa a be dabinaa, u kon win baa mɔ̀wa.
2. Ba ñ kpɛ bu tɔnu win gaanu wɔ̀rari ka dam.

Damba 18

Tɔnu baawere u ayeru mɔ̀: ù bwisiku nde mɛ u ki, u n dasabu mɔ̀, kpa ù gusunɔ̀ sa; aye te ta dera u koo kpi ù gusunɔ̀ saaru garu deri ù garu swii, nde mɛ u koo kpi ù gusunɔ̀ saa wi turo, n kun mɛ sannu sannu, samaan wuswaaɔ̀ n kun mɛ win beraɔ̀ nde mɛ u ki.

Damba 19

Tõnu baawere u saria mɔ̀ ù gere mɛ u wa, u kun nande, kpa ù gari ka dabaaru yè u nua tem pusi mɛ u kpia ka mi u ki.

Damba 20

1. Tõnu baawere saria mɔ̀ ù mɛnnɔ̀ ka yigberu kó ta kun naanaanu ganu mɔ̀.
2. Ba ù goo tirasi mɔ̀ ù yigberu garu du.

Damba 21

1. Tõnu baawere u saria mɔ̀ ù win tem tɔ̀mbun wunanɔ̀su sɔ̀ du ù n ki win tii tii, n kun mɛ ù sɔ̀mɔ̀bu gabu wuba bé u ki bu wi wunana.
2. Tõnu baawere koo kpi ù samaa sɔ̀mburu (bature sɔ̀mburu) ko, nde mɛ ba yen kpuna yii.
3. Mɛ samaa ya yii mi sɔ̀ra tem dam mu tasa. Swaa ye sɔ̀ ba ko n da tete to, taki sari, sanam ka sanam, tɔ̀mbu kpuron nɔ̀ni biru n kun mɛ bɔ̀kusaa, bu ku goo tirasi ko u ka goo tete toowa.

Damba 22

Tõnu baawere u saria mɔ̀ u nɔ̀m keru wa, mi win baa ya waa kpuro. Ka win tem kookari, ka mi nɔ̀sina yè ya waa ka tem tukun dam, n wa win waaru tan girima mɔ̀.

Damba 23

1. Tõnu baawere u saria mɔ̀ ù sɔ̀m buru ko, ù gɔ̀si te u ki, ka ten yè ta mɔ̀ n koo ka wi naawa keru wa sɔ̀mburu tà n ra yɔ̀ra gasɔ̀.
2. Tɔ̀mbu kpuro, ba kɔ̀sia teeru mɔ̀ bu mua saa ba ka sɔ̀m bwese te eru mɔ̀
3. Wi u sɔ̀mburu mɔ̀ kpuro u saria mɔ̀ ù kɔ̀riaru mua mɛ n weene, sere tu wi win yenugibu turi mɛ ba kon ka waaru dimɔ̀ dee dee, n koo kooru buka be yina.
4. Tõnu baawere u saria mɔ̀ wi ka gabu bu sɔ̀m kowobun yigbe te ta ra ka be yine swii, kpa bu kpan yigbe merosu sɔ̀ du si su ko nda ka be sunɛ.

Damba 24

Tõnu baawere u saria mɔ̀ ù wera, u dwee, ù sɔ̀mburu ko u ku saka sarasia, kpa ù weraru ka kɔ̀siaru giru mau sanam ka sanam.

Damba 25

1. Tõnu baawere u saria mɔ̀ ù waaru diisina mɛ u koo ka win bwaa dobu, win bwe, ka win yenugibugia nɔ̀ri, nde dianun bera, yanu waayeru, dokotoro tim. Win sɔ̀mburu tà n yɔ̀ra, ù n bara ù n yemɔ̀ kua, ka sere yè u mɔ̀ yà n buera n kun ka win gɔ̀ru kiru, u saria mɔ̀ nɔ̀m kerun yigberu tu wii dera.
2. Yɔ̀niruru ka biru ta saria mɔ̀ bu te nɔ̀ri gem gem. Kurɔ̀ wi na ka kurɔ̀ kpaaru mɔ̀ win bibu, ka wi na ù ka kurɔ̀ kpaaru mɔ̀ n bibu, be kpuro somi tee tera ba ko be ko.

Damba 26

1. Tõnu baawere weene ù keu ko. Keu ya weene bu ye ko n kun ka gobi, n ù man kere keu dii piibinugia. Kei dii piibinunkeu ya saa tirasi. Keu nɔ̀man sɔ̀m mɛeribu gia ka gbankɔ̀kɔ̀ sɔ̀m mɛeribugia n weene bu n saa tɔ̀mbu kpurongia, saa ba ka yen saka tura.
2. Yè tɔ̀nu kasu keu sɔ̀ yera bwɛɛ dora, n wa tɔ̀num asaria ka win tiin mɔ̀run nɔ̀ni dokebu bu dam sosi. Keu ya weene yu somi mɛ nɔ̀sina, suuru, ka kiru ta kon ka waa tem kpuro, bwese wuunu kpuro n kun mɛ gusunɔ̀ saarugibun mi. Kpa yu kpam yigbe baka te ba soka ONU somi ten wɔ̀ri sɔ̀ mɛ ta koo ka sina seeru swii andunia sɔ̀.
3. Biin tundo ka biin mero ba ayeru mɔ̀ bu ben bibu keu doke swaa yè ba ki sɔ̀.

Damba 27

1. Tõnu baawere koo kpi, dwee bi tɔ̀mba mɔ̀ ù bi du ma u ki, kpa ù bin baruba di. Tõnu baawere koo kpi

ù kasoo sɔɔ du kpa ù yen arufaani di.

2. N weene su ka tabu yari, n wa wi u kasoo mɔ̀ (gaanun gɔ̀siabun bera, tire yoran beran) ù yen arufaani di.

Damba 28

Tɔ̀nu baawere u saria mɔ̀ ù ko me u koo ko, tɔ̀mbu sɔɔ ka tem tukumɔ̀, baayere ya n ka nɔɔ ne saria ka tii mɔ̀ tèn gari ba kpara mi sɔɔ kpa tɔ̀mbu ka yè sɔ̀mburu ko.

Damba 29

1. Tɔ̀nu, tirasi, sɔ̀mbura, wi yiiye ù samaa kua domi mi sɔ̀ra u ko win baayere siisia me u ki.

2. Tɔ̀nu à n asaria ka tii mɔ̀ru mɔ̀ a n maa winsingia geriti, a n tii ye n wa goo ù ku ka googia menna kpa wuu gu ka sina sɛɛ. Ba ne mi be tɔ̀nun ayera yɔ̀ra, mi n dia googiru ta torua.

3. Saria be ka tii mɔ̀ te, ye kpuro, ba ù ka yo sɔ̀mburu mɔ̀ bunanam. Nde me yigbe bakate ONU ya yii mesuma ba koo sua.

Damba 30

Yè ka yè ba yii tɔ̀nun asarian bera mi baasi, kpunaa gaa ka kookoosu gasu maa sari, si ba koo tusia nenem, tem gam, bu ka saria ka tii mɔ̀ te ba kpara mi kpeera - sia pai.